

Evolicija i kreacionizam

Ante PERKOVIĆ

Sažetak

Autor se osvrće na članak dr. Ivana Gušića objavljen u časopisu Priroda (br. 801–802, 1994.) u kojemu polemizira sa stavovima dr. Joea Crewsa.

Autor kritički propituje neke od Gušićevih tvrdnji — stav da bi znanost prestala biti znanost kad bi uvlačila Boga u objašnjenje, da se znanost ne bavi »ničime što nije moguće opažati« i dr. U članku se obrazlaže usporedba gravitacijskog djelovanja u fizici s djelima u Isusovom životu te se naznačuje misao da Bog ne prestaje djelovati onda kada znanstvenici uspiju objasniti to djelovanje nekim drugim terminima. Autor kritički propituje i Laplaceovu tvrdnju: »Gospodine, meni ta pretpostavka nije bila potrebna«, naime pretpostavka da Bog postoji (opaska pisca). Moguće je, dakle, drukčiji govor o znanosti i njezinoj povezanosti s teologijom u skladu s biblijskim shvaćanjem o suradnji Boga i čovjeka, a ne u skladu s grčkim mitom o Prometeju.

Uvod

U *Prirodi* (br. 801–802, 1994.) objavljen je članak dr. sc. Ivana Gušića u kojem se osvrće na članak u *Prirodi* »izvjesnoga dr. Joea Crewsa« i u kojemu autor zamjera uredništvu *Prirode* što je objavljen bez komentara članak preuzet, kako on kaže, »iz glasila suprotnog tabora« i da bi glavni urednik trebao reći da to nije znanstveni članak nego članak nekakve religiozne i dogmatske vrijednosti. Već bi ove Gušićeve riječi zahtijevale komentar. Ipak ne bih se na toj razini upuštao u razgovor.

Gušić opširnije pokazuje razloge zašto vrijedi teorija evolucije, zašto je neprihvatljiv kreacionizam, te govori o opovrgljivosti teorije evolucije u skladu s Karlom Popperom da bi potom citirao i papu Ivana Pavla II. koji kaže da između znanosti i vjere »ne može u osnovi postojati nikakvo neslaganje«. A i brojni teolozi upućuju na mirni suživot znanstvenih i teoloških iskaza. Pripominjem da ne želim ulaziti u razgovor o samom kreacionizmu nego općenito o odnosu znanosti i vjere, odnosno znanstvenih i vjerskih (teoloških) iskaza. Ne mogu ne primijetiti da Gušić nije odgovorio na prigovore koje Crews iznosi — samozametanje, slučajnosti, mutacije i druge poteškoće i da se služi metodom da je napadaj najbolja obrana.

Postavlja se pitanje s kojih polazišta Gušić iznosi svoja shvaćanja? Kakva je slika znanosti? Znanost otkriva činjenice o svijetu i nastoji uklopiti činjenice u neki cjeloviti »idejni, koncepcijski okvir ili shemu, koja će

objasniti odnose među činjenicama, njihova međudjelovanja i dovesti ih u međusobnu (uzročno–posljedičnu) povezanost«. Dakle znanost se ne bavi »ničime što nije moguće opažati«. Prirodni zakoni opisuju a ne propisuju. Premda znanstvene teorije nastaju u dugotrajnom procesu ipak »provjeravanje (testiranje) teorije nikad nije završeno«. Vjera se po Gušićevom sudu nikada ne može i »ne smije prikazivati kao znanje, ili čak znanost. Tolerancija dakle mora prestati tamo gdje se *vjerovanje* u nešto nastoji, i to ne birajući sredstva i pod svaku cijenu, *prikazati* kao znanstveno dokazano i nametnuto učenicima i nastavnicima kao način tumačenja postanka života.« Ako neki znanstvenik prirodoslovac vjeruje u Boga koji je živim bićima dao »sposobnost da proizvedu sve ono što su doista i proizveli«, to on može raditi, ali to nije znanstvena izreka nego njegov osobni »neznanstveni credo«. Znanstvena slika nije protiv Boga, a uvlačenje Boga u igru odmah bi uvjetovalo da bi znanost prestala biti znanost (Laplace). Pri kraju članka završava »kada bi biblijski mit o stvaranju svijeta i općem potopu bio istinit, svega toga ne bi bilo«, te ne bi bilo znanosti.

Svjestan sam da u ovome osvrtu nisam iscrpio sve prigovore koji se mogu postaviti Gušiću, ali se nadam da sam upozorio na drukčiju predodžbu o znanosti.

Problematika Newtonova zakona gravitacije

Ne bih ovdje ulazio u tematiku teorije evolucije ali bih bacio pogled na ono što je zaista znanstveno, što i sam autor spominje, a to je Newtonov zakon gravitacije, da bismo na tome primjeru nešto spoznali.

Poznato je da je Newton (17 st.) matematizirao, tj. postavio jednadžbu za pojam sile između dvaju tijela, čime je tu silu učinio mjerljivom. Ujedno je uveo silu između bilo kojih dvaju tijela na bilo kojoj udaljenosti, činjenica koju zna svaki srednjoškolac. To je bitna postavka Newtonova zakona gravitacije i znamo da se na osnovi tog zakona i dan danas računa, primjerice, let rakete u svemir. Pa što je tu problematično? Problem je u ovome — još se ne zna kako se ta sila prenosi i kako ona djeluje, primjerice, sa Sunca na Zemlju i obrnuto.

Ni jedan fizičar na svijetu ne zna kako se ta sila prenosi. U jesen prošle godine za vrijeme jednog predavanja za nastavnike fizike naš je sveučilišni profesor odgovorio na pitanje koje sam postavio — kako sila djeluje, otprilike: »Ne znam i ne zanima me. Ja samo znam da ona postoji.« Shvatio sam muku tog fizičara premda mi je čudno bilo da jedan znanstvenik može tako neprecizno i oštro odgovoriti. Mislim da je poznato da je Newton svojim djelom, ponajprije s tri zakona mehanike i zakonom gravitacije ostvario Descartesov ideal znanosti te je neobično i snažno utjecao na sveukupni razvoj ne samo fizike nego gotovo sve znanosti kao jedan ideal

kojemu se teži i koji se oponaša. Utjecao je i na filozofiju (Kant). Što se dakle zna ako se ne zna narav sile? Zna se njezino djelovanje, zna se formula kojom se opisuje njezino djelovanje i ta se formula, odnosno njezina primjena pokazala doista uspješnom. Ali ipak se ne zna kako djeluje, kako ta sila na golemu, i ne samo na golemu, nego i na bilo koju drugu udaljenost djeluje! Možemo li onda reći da ne poznamo silu ili da je ne poznamo dovoljno? Odnosno što mi na osnovi poznavanja matematičkog zakona djelovanja sile možemo reći o njoj? Da smo sve činjenice u svijetu sredili u neki cjeloviti »idejni, konceptijski okvir ili shemu, koja će objasniti odnose među činjenicama, njihova međudjelovanja i dovesti ih u međusobnu (uzročno–posljedičnu) povezanost«?! Što ove riječi znače ako ne znamo nositelja sile? Ne vode li nas ove riječi na Kantovu misao da mi ne možemo spoznati svijet kakav jest, odnosno da spoznajemo svijet samo u nama zadanim (našim umom i razumom) okvirima, premda ne znamo kakve to veze ima sa stvarnošću na nekoj razini? Što onda u tom slučaju ostaje od, za nas ponosne, rečenice da mi znamo kako ta sila djeluje jer mi to znamo matematički opisati i veoma točno izračunati? Naravno da se tu postavljaju mnoga pitanja, primjerice, odakle u nama potreba i težnja da za sve pojave tražimo neki zakon, neki idejni konceptijski okvir opisivanja pojava i težnja da se sve prikaže kao djelovanje jedne sile (Bošković)?

Što dakle pod ovim vidom promatrano znači da se znanost ne bavi »ničim što nije moguće opažati«? Kako je moguće opažati gravitacijsku silu — zar samo po djelovanju? Je li moguće znanstveno reći rečenicu »ja vidim gravitacijsku silu« ili »ja vidim djelovanje gravitacijske sile«? Jasno je da se ne može održati prva rečenica, ali za drugu rečenicu to nije odmah očito. Je li, dakle, Tycho Brahe vidio djelovanje gravitacijske sile ili je on mjerio točne položaje planeta pa je onda umskim razlozima zaključio, možda ne on ali Newton zasigurno, da postoji gravitacijska sila ili je točnije izveo i konstruirao formulu za silu (ovdje mi nije nakana govoriti o povijesnom slijedu!). Dakle umskim zaključivanjem na osnovi mjerenja dolazi se do zaključka da postoji gravitacijska sila. Sama se gravitacijska sila ne opaža nego se opažaju pojave za koje tvrdimo da su u skladu s postojanjem gravitacijske sile. Sve u svemu, može li se održati tvrdnja da se znanost ne bavi »ničim što nije moguće opažati«? Iz ovoga je očito da ne može. U fizici ima i drugih pokazatelja za ovu tvrdnju — primjerice, govor o valnoj funkciji koja po sebi nema fizikalnu interpretaciju nego je ima kvadrat valne funkcije, što se nije odmah uočilo. Kvadrat valne funkcije označuje vjerojatnost nalaženja čestica. Fizičari su se, dakle, bavili valnom funkcijom kao matematičkom tvorevinom premda niz godina nisu znali tu vezu s fizikalnom stvarnošću.

Usporedba s vjerom i teologijom

Fizičari se bave više od tristo godina s gravitacijskom silom premda ne znaju kako djeluje, premda se sila kao sila ne može zamijetiti. I taj se stav fizike, ili bi možda već mogao reći vjera fizike — premda zvuči skandalozno — prenosi već tristo godina pod vidom matematičkoga pojma ne govoreći izričito o njezinoj fizikalnoj odnosno nefizikalnoj stvarnosti. Nazvah to vjerovanjem, ne naravno u vjerskom smislu u odnosu spram Boga ali mi se čini da ima neke sličnosti s vjerom u Boga. Evo o čemu je riječ. Razmotrimo to na Isusu Kristu kao osnivaču kršćanske vjere. Onaj tko čita Evanđelja uočuje da Isus o Bogu i čovjeku govori autoritativno, postavlja se iznad Mojsijeva zakona tako da Mojsijev zakon dopunja, usavršava i daje Novi zakon. On zna tajnu Boga i tajnu čovjeka i to ne skriva od nas nego nam priopćuje u razgovoru i djelom. Poziv za vjeru ne upućuje se samo riječima i pozivom na razum nego i Isusova djela svjedoče za njega. Evo navoda iz Ivanova Evanđelja: »Ali ja imam svjedočanstvo veće od Ivanova: djela koja mi je dao izvršiti Otac, upravo ta djela koja činim, svjedoče za mene — da me poslao Otac« (5,36).

Ne bih sada ulazio u detaljno tumačenje ove i drugih evandeoskih izjava. Očito je da vrijedi svako svjedočanstvo koje se o Isusu može naći na osnovi Svetog pisma, ali je u Isusovim očima i u umu naglasak na njegovim djelima. Da on nije učinio djela koja je učinio — govori, znamenja, čudesa, kao i vrhunac njegovih djela — muka, smrt, uskrsnuće, uzašašće i slanje Duha Svetoga, očito je da ne bi bio očekivani Mesija, Spasitelj svijeta. Njegova djela svjedoče za njega i pozivaju ljude da njemu vjeruju i da u toj vjeri žive pa će se sve što je Isus govorio ostvariti u njihovim životima i time će stjecati iskustveno znanje o ostvarivosti Isusovih obećanja. Uočljiva je isprepletenost znanja i vjerovanja. Bez znanja čovjek ne bi stekao iskustvo vjere, dok ga vjera uvodi u novu dublju spoznaju stvarnosti u kojima su Isusova djela kamen temeljac. *Vjerujem da bih spoznao i spoznajem da bih vjerovao*. Slično vrijedi i za cjelokupni odnos Boga i čovjeka iskazan u Bibliji. Poznato je da je u dugom povijesnom tijeku izraelski narod stjecao vjeru u Boga koji se pokazivao i objavljuvao kao Bog izbavitelj, primjerice, iz egipatskog sužanjstva. Bog u kojega vjeruju Izraelci, Bog je koji djeluje u povijesti, koji je na strani svoga naroda, ali ne pod svaku cijenu, jer on kori kada narod nemoralno živi i sl. Božje djelovanje upućuje na Boga i u skladu je s cjelokupnim govorom o Bogu.

Ne znam je li ovo bio dovoljan izlet u vjeru, odnosno u teologiju. Zar se dakle u znanosti ne prepoznaje slična shema? Sve činjenice o materijalnom svijetu, položaji nebeskih tijela upućuju na postojanje gravitacijske sile za koju ne znamo kako se prenosi ali znamo njezino djelovanje, njezine učinke. Možda će netko reći da se znanstveno dade dokazati postojanje te sile i da je to već tim postupkom učinjeno. Međutim, ostaje ipak činjenica koju nitko ne može zanijekati da se ne zna njezino pre-

nošenje i da je to područje neznanja, i, premda može reći fizičar da on to ne zna i da ga ne zanima, ta činjenica mora imati i te kako svoju važnost za samu znanost i za njezin odnos spram drugih područja ljudskog zanimanja i djelovanja. Ne znam hoću li do kraja iscrpiti činjeničnost, ali mi se čini da je vrlo važna posljedica sâmo to neznanje koje je prisutno u srži same znanosti. Zvuči paradoksalno — neznanje prisutno u znanosti, crna rupa fizike. To nije neznanje proizašlo iz primjene, kao što bi kod Newtonovog zakona gravitacije bio problem djelovanja triju ili više tijela. Ova vrsta neznanja iz primjene tiče se samo matematičkih poteškoća. Ovo je ujedno bitno ograničenje jednog prirodnog zakona. Onda se opravdano postavlja pitanje — što mi možemo tvrditi na osnovi takovog prirodnog zakona, odnosno takve teorije? Možemo li tvrditi, zaboravljajući neznanje, da mi toliko znamo i primjenjujemo znanost da nam više drugo ne treba, da je to znanje kao neko božansko znanje? Možemo li, primjerice, tvrditi da nam više nije potrebno Božje djelovanje, da smo mi svijet objasnili bez Boga, da nam više nisu potrebne takve hipoteze kao što je rekao Laplace? Nije li to malo naivno? I zar taj zakon, Newtonov zakon gravitacije ne bi mogao biti pravi matematički zapis Božjega djelovanja? Zar nije prisutno u povijesti Europe po kršćanskoj vjeri da Bog zakonima upravlja prirodom i da su naprosto znanstvenici trebali otkriti te zakone? To bi bila zadaća i svrha znanosti: otkriti kako djeluju prirodni zakoni u okviru općeg shvaćanja da Bog djeluje u svim prisutnim, nama znanim i neznanim, zakonima. Ali ovo bismo mogli na tom istom primjeru malo iz bližeg promotriti.

Laplaceova hipoteza

Počnimo od Laplaceove tvrdnje da on ne treba takve hipoteze da postoji Bog kako bi objasnio svijet. Što on zapravo tvrdi kada kaže: »Gospodine, meni ta pretpostavka nije bila potrebna«?

Prvo, može značiti da njemu osobno nije bila potrebna ta pretpostavka. Za njega je mjesto i uloga Boga pretpostavka — hipoteza koju je zamijenilo teoretsko otkriće Laplaceovo na tragu Newtonovih zakona mehanike i zakona gravitacije. Ali se u tim zakonima nalazi pojam sile o čemu smo maloprije pisali. Je li Laplace razmišljao o navedenim mislima ili je možda postao odveć ohol što je otkriven matematički zapis prirodnog zakona. Naveli smo da otkriti matematički zapis prirodnih zakona ne znači i poznavati kako se ta sila prenosi i, automatski, tko je uzrokuje. To je tajna koju ni Laplace nije znao bez obzira na potrebu ili nepotrebu hipoteze.

Drugo, može značiti da u konkretnom znanstvenom naporu nije potrebna *takva* pretpostavka. To mnogi drže opravdanim — jedan metodski ateizam, tj. da se ne bi Boga koristilo kao pokriće svakog neznanja i da ga

se ne bi navodilo samo na onim mjestima koja ljudima nisu poznata. Bog bi služio čovjeku da začepi rupu neznanja i svaki bi se put Bog s napretkom znanja povlačio u neko još nepoznato područje na granici ljudskog znanja. Jadni gospodin Bog! Ne govori li *takvo* shvaćanje da je Bog čovjeku suparnik i da se s čovječjim znanjem uklanja Bog? Zar to već nije određeno filozofsko gledište? I zar je moguće spoznajom otkloniti stvarnost i djelovanje? Nije li to brkanje dva reda spoznajnog i ontološkog mnogo jednostavnije i prizemnije od Anselmovog dokaza za Božju opstojnost? Kakva li je filozofija *takvog* shvaćanja znanosti? Nije li dakle u *takvom* stavu znanosti uključena već neka filozofija? Što dakle znače riječi: »Znanstvena slika svijeta dakle nije protiv Boga; ona je bez Boga (a to je bitna razlika!), a bez Boga je iz unutarnje, inherentne potrebe (želi li ostati znanstvena; jer bi uvlačenjem u igru Boga, kao natprirodnog tvorca, prestala biti znanstvena).« Što tu znači natprirodni tvorac? Očito je tu problematična riječ »natprirodni« jer je uključeno da priroda nije zatvorena nego otvorena. Može li se priroda u sebi shvatiti zatvorenim sustavom ili otvorenim sustavom, ne s gledišta filozofije, jer bi se lagano moglo dokazati da je priroda nenužno biće i kao takva otvorena i da nema svoj bitak iz sebe. Naravno moguće je i drukčije filozofsko rješenje! Pitamo dakle je li priroda otvoren sustav s gledišta znanosti ukoliko se upravo znanost bavi prirodom? Iz naših naprijed navedenih razmatranja o sili očito je da je priroda i u znanosti bitno otvoreni sustav i da se privedom poznavanja djelovanja previđa poznavanje biti sila a i biti stvari. Zašto bi dakle znanost uvlačenjem Boga prestala biti znanstvena? Zar znanost u sebi nema neznanje, nepoznanice, zar u samoj znanosti prebiva čisto znanje? Zar znanost u sebi ne sadrži nepoznanice i ne znaju li jedino znanstvenici, nasuprot tehničarima, onu Sokratovu »Scio me nihil scire!«? Zašto bi trebalo uopće uvlačiti Boga u igru da začepi ljudsko neznanje? Zar znanost ne bi mogla rasti u krilu Božjem, tj. sa sviješću da Bog djeluje? I nije li ipak znanost niknula u krilu kršćanstva da se otkriju i objasne prirodni zakoni jer to nije bila zadaća teologije? Nije Bog samo natprirodni tvorac nego je Bog Svedržitelj, koji čuva i uzdržava prirodne zakone. Tako se u teologiji govori o Bogu Svedržitelju dok prirodne znanosti govore o zakonima sačuvanja. Ne bi li se moglo i znanstveno misliti o Bogu Svedržitelju? Tako Bog ne bi služio da začepi rupe neznanja nego u srž ljudskog znanja i pregnuća što je u skladu s velikim nalogom: »Plodite se i množite i napunite zemlju i sebi je podložite! Vladajte ribama u moru i pticama u zraku i svim živim stvorovima što puze po zemlji!« (Post 1,28). (Ovdje ne bih ulazio u obrazlaganje tvrdnja da je upravo razvitak teologije neizravno i povezano prethodio razvitku znanosti!) Ponovio bih još jednom: zar je znanost samo onda znanstvena kada sve tumači bez Boga? Zar onda znanost ne zastupa jedno filozofsko gledište? Jasno je da bi zastupala drugo filozofsko gledište kada bi govorila s horizonta Božjeg

djelovanja? Zašto bi znanost morala biti znanost kada zastupa jednu filozofiju a ne zastupa drugu filozofiju?

Treće, spoznati jednu stvar ili pojavu znači li ujedno reći da u toj stvari ili pojavi ne djeluje Bog? Ne uključuje li takva tvrdnja i činjenicu suparništva Boga i čovjeka? To bi se suparništvo moglo razumjeti i pozvati na grčki mit o Prometeju koji je ukrao bogovima vatru i dao čovjeku da se njome koristi. Možda se i mnogi znanstvenici tako subjektivno osjećaju?! Takav stav nema veze s kršćanstvom. Priroda je ostavljena u rukama čovjeka koji je treba istražiti i njome zagospodariti. U tom činu čovjek koristi sve svoje umne i razumske snage te mu se može zbog napora činiti kao da trga tajnu iz prirode, odnosno od Boga koji mu nekako brani taj postupak. Subjektivni osjećaj nije ni objektivno mjerilo, može se i treba drukčije tumačiti. Tim svojim činom, čovjek, bez sumnje, stječe, rečeno biblijski, svoju sličnost s Bogom, teži k zbilji znanja, i to božanskog čemu se Bog raduje i potiče ga. On ga potiče i daje mu snagu Duha da može i dalje doprijeti k Bogu i mimo onih naravnih snaga što su čovjeku svojstvene. Bog dakle nije ljubomorani na čovjeka i na njegov uspjeh. Nije li dakle Laplaceova tvrdnja više u skladu s mitom o Prometeju nego li s Biblijom?

Sve u svemu, mislim da sam pokazao da bi se tvrdnja kako bi znanost prestala biti znanstvena kada bi uvlačila Boga u igru mogla drukčije i pozitivnije napisati pri čemu bi znanost ostala znanost a Bog bi djelovao.

Vjera i znanje, teologija i znanost

Zadnja tvrdnja na koju bih se osvrnuo jest ona o toleranciji, da se vjera »ne smije prikazivati kao znanje, ili čak znanost«. Ako vrijeđi ova rečenica držim da ona uključuje i ovu misao — a znanje se ne smije prikazivati kao vjera odnosno čak kao teologija. Tvrdnja je naizgled jasna jer je nekako očito da je vjera ipak vjera a znanje znanje, ali je ipak pitanje je li vjera samo vjera i znanje samo znanje. Je li dakle konkretno znanstveno znanje tj. znanje znanosti pravo znanje znanja u kojem se samo i jedino zna a ništa ne vjeruje, u kojemu se sve zna i do kraja kao *takvo* razumije ili se zna i razumije u nekim kategorijama koje se kao *takve* prihvaćaju i koje se do kraja ne razumiju i ne znaju i kao *takve* se ne problematiziraju u znanosti, jer to znanstvenike ne zanima, oni naime znaju da to postoji premda nikada to nisu vidjeli niti su zamislili kako to djeluje (sila!)? Ako se dakle to zanemari onda je valjda znanje znanje. Ali kako istinski znanstvenik, istinski mislitelj može zanemariti to pitanje i ne odgovoriti na njega? Kako?

Jasno je da vjera nije samo znanje, ali je jasno da je teologija, sustavni govor o vjeri — znanost. Ili zar teološki govor o vjeri nije znanstveni govor? Ali se može postaviti i drugo pitanje — što zapravo znači znanstveni govor? I znanstveni govor kao donekle i teološki nosi obilježje vremena u

kojem nastaje te se mijenja. Fizika je svoje znanstvene spoznaje s vremenom stjecala i mijenjala. S vremenom raste svijet znanstvenosti znanosti a time bi morala rasti njezina osjetljivost kada zadire u pitanja koja nadilaze samu znanost, barem poučena povijesnim iskustvima. Je li tome tako? U ovom sam članku upozorio da u znanju znanosti postoje elementi koji nalikuju na vjeru. Na jednom drugom mjestu postavio sam pitanje — tezu je li znanost ponovila put teologije?!

Moguće je dakle i drugo promišljanje odnosa vjere i znanja, znanosti i teologije. Uostalom već spomenuti Newton je za »prevrat bio (...) nadahnut teološkim predodžbama«, kaže akademik i predsjednik HAZU Ivan Supek — u što ne bih potanko ovdje ulazio.

Da zaključim. Kako je sam Newton proživio ovu tematiku? Ne idem u detalje nego općenito. On je bio svjestan ovih teškoća. U trećem pismu Bentleyu Newton je pisao — »nepojmljivo je da bi nerazumna (bruto) materija, bez posredovanja nečega što nije materijalno djelovala na drugu materiju i utjecala na nju bez međusobnog dodira«. Na drugom mjestu kaže — »On (božanstvo) upravlja svim stvarima i zna sve stvari koje su učinjene i koje to mogu biti...«.

Ovim sam radom htio sažeto pokazati problematičnost govora o znanju i vjeri, o znanosti i teologiji. Koliko sam uspio, neka prosude čitatelji.

EVOLUTION AND CREATIONISM

Ante PERKOVIĆ

Summary

The author presents a review of an article by Ivan Gušić (Priroda 801–802, 1994) in which the latter polemizes with the views of Joe Crows.

The author questions some of Gušić's assertions — about science ceasing to be science if God is included in the argument, about science not dealing with »anything which is impossible to observe«, etc. The author draws a parallel between gravitation in physics and actions in Jesus' life, remarking that the Lord's action does not cease when scientists succeed to explain this action in some other terms. The author also critically questions Laplace's following assertion: »Sir, that assumption was not necessary to my thinking«, namely the assumption of God's existence (author's remark). Another language is, therefore, possible when speaking about science and its relationship to theology in accordance with the Promethean myth.